

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

نگاهی به قوانین حکومت داری از دیدگاه حضرت علی (ع) با محوریت نامه ایشان به مالک اشتر

چکیده

اهمیت وجود حکومت و حاکم در جوامع بشری از این جهت حائز اهمیت است که انسان یک موجود اجتماعی است و اصولاً دوست دارد با همنوعان خود تعامل داشته باشد تا به این رابطه به سعادت و کمال برسد. و این زمانی تحقق پیدا می کند که در جوامع بشری نظم حکم فرما باشد پس حکومت از لوازم سعادت بشری است زیرا اجتماع بدون حکومت موجب هرج و مرج می شود استعدادها در آن شکوفا نمی شود علوم و فنون بشر در آن توسعه نمی یابد و ... در طول تاریخ حکومت های مختلفی آمده و رفته که اکثر آن ها مایه فساد بشر بوده اند حکومت هایی که بر مبنای آن هر حاکمی که با زور و قدرت زمام امور را به دست می گرفت، مشروع بوده و مردم باید از آن اطاعت کنند.

یکی از الگوهای مهم برای حکومت داری نحوه زمامداری حضرت علی (ع) و توصیه و نامه های ایشان به والیان خود بود. در این بین یکی از مهم ترین نامه هایی که می تواند به عنوان یک الگو در قوانین حکومت داری مورد استفاده قرار گیرد، نامه ایشان به مالک اشتر می باشد .

وقتی حضرت امیرالمومنین علی (ع)، مالک اشتر نخعی از یاران خود را به امارت مصر منصوب کرد، به او فرمانی در قالب یک نامه نوشت، این نامه بی تردید از مهمترین اسناد سیاسی حقوق اسلامی و خصوصاً شعبه شیعی آن است.

نامه امام علی (ع) به مالک اشتر حاوی مفاهیم و مضامین زیادی است که اگر هر حاکم و مسئول کشور و منطقه ای به آن عمل می کرد امروزه شاهد سیل مشکلات نبودیم. این نامه دو ویژگی انحصاری دارد، یکی بلاغت متن است و دیگری عمق مفاهیم و محتوای مطالب آن است.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

در این پژوهش که به روش کتابخانه ای و با استناد به مقالات و پژوهش هایی که در این زمینه صورت گرفته ، انجام شده است ، به بررسی قوانین حکومت داری از دیدگاه امام علی (ع) با محوریت نامه ایشان به مالک اشتر می پردازد .

نکات کلیدی:

قوانین حکومت داری ، نامه امام علی (ع) به مالک اشتر

مقدمه

مفصل ترین و با اهمیت ترین قوانین حکومت داری امام علی (ع) ، عهدنامه یا فرمانی است که برای مالک اشتر سردار دلیر و پاک اعتقاد خود - وقتی که او را مامور استانداری و فرماندهی ارتش مصر و مامور جمع خراج و عمران و رفاه آن استان فرمود - نوشته است .

در این فرمان کبیر که جامع آراء سیاسی و کشورداری آن حضرت است هر چه را که یک مقام عالی رتبه مسئول در دولت اسلامی باید بداند و برنامه کار خود قرار دهد برای مالک مرقوم داشته است.

امام علی (ع) در این فرمان مانند سایر خطبه ها و نامه ها، سخن خویش را با نام خدا و توصیه به طاعت و تقوی آغاز فرموده و مالک را به ضبط نفس و خودداری در برابر طغیان هوس امر می کند و او را به نیکی و لطف و مهربانی نسبت به مردم سفارش می فرماید. همچنین او را به تواضع و اجتناب از گردنکشی می خواند و به مروت و انصاف و عطوفت دعوت می کند و از عواقب زشت غرور و ستمکاری بر حذر می دارد و موکدا خاطر نشان می کند که جزئیات کارهای او از نظر وی دور نیست.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

به مالک سفارش می کند که همیشه طرفدار حق باشد و مبادا با توجه به خواص و اشراف از حال توده مردم غافل بماند، باید که از عیب جویان پرهیزد و کمبودهای مردم را پرده پوشی کند و کینه کسی را به دل نگیرد و حرف سخن چین را نپذیرد و با بخیلان و آزمندان رایزنی نکند و حرف سخن چینان بزدل را نشوند. درباره مشاوران و وزیران و همکاران به مالک توصیه می کند از وزیرانی که با نابکاران پیش از او همکاری داشته اند پرهیزد و از آنان دوری کند و وزیر خردمند و پاک نهاد و آزموده و کارآمد برگزیند که با ستمکاران یار نبوده و روی زخم بندگان خدا نمک نپاشد و حرف حق را گرچه تلخ است بی ملاحظه در روی او بگوید و کردار و گفتار ناپسند او را تصدیق نکند و برای کاری که نکرده است او را نستاید.

همچنین امام (ع) در این فرمان مالک را یادآوری می کند که هیچ چیز چون نیکی کردن به خلق و کاستن عوارض و مالیات و پائین آوردن هزینه زندگی و زدودن رنج مردم و جلب اطمینان ایشان برای استواری اساس دولت مؤثر نیست. باید که در همه کار سنت های درست پیشینیان را حفظ کند و بدعتهای زیان آور نگذارد تا رشته های الفت استوار شود و کار رعیت به سامان رسد و باید که برای اصلاح امور ملک و ملت از رایزنی و مشاورت دانشمندان و خردمندان بهره مند گردد.

امام علی (ع) در این فرمان جامعه را تشریح کرده و به مالک فرموده است که همه مردم از یک دست و رسته نیستند و از نظر اهمیت شغل و سنخیت و معرفت با هم اختلاف دارند و این طبقات عبارتند از: سپاهیان خدا - نویسندگان بخشهای عمومی و خصوصی - قضات دادگستری - ماموران دولت - پیشکاران دارایی و تحصیلداران خراج - بازرگانان و پیشه وران و صنعتگران، و طبقات مستمند و تهیدست.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asebankafinet.ir

بعد وظیفه هر طبقه از ماموران، و خصالی که باید داشته باشند و شرایطی که برای انتخاب آنان لازمست به تفصیل شرح می دهد و موکدا برای کمک به بینوایان توصیه می فرماید. بعضی از رهنمودهای آن حضرت درباره ارتش و قضات و ماموران داری و دبیران و نویسندگان در فصولی از این مقاله سابقا نقل شده است.

در بخشی از این فرمان، برنامه شخصی «مالک» را ارشاد فرموده و گفته است که باید شخصا و بدون واسطه با دادخواهان روبرو شود و به مردم مجال و میدان بدهد که او را ببینند و بی محابا با او سخن بگویند و با آنان تندی نکند و عطایی که می بخشد با روی گشاده بدهد و کاری را که مطابق میل او نیست از سر وا نکند. بعض گزارشها که از ماموران می رسد و دبیران از عهده تهیه پاسخ آنها بر نمی آیند شخصا جواب بدهد و نیازمندیهای مردم را همان روز که باخبر می شود برآورد و کار امروز را به فردا میفکند که فردا را نیز کاری باشد.

بنا بر اهمیت این نامه ، در این مقاله به بررسی کامل آن می پردازیم .

نکات قوانین حکومت داری از دیدگاه امام علی (ع) در نامه به مالک اشتری

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

قوانین حکوکت داری و ویژگی های رهبری حکوکت از دیدگاه امام علی (ع) را می توان در بخش های زیر بررسی کرد:

۱- ویژگی های یک حاکم

۱-۱- یاد خدا

خدا محوری آثار متعددی همچون اخلاص در عمل، دوری از گناه و قرب الی الله دارد که هر یک به لحاظ تربیتی بسیار مهم است؛ زیرا هدف عالی در تربیت اسلامی رسیدن به مقام قرب الهی می باشد. علاوه بر این، اگر مدیران و سیاست گذاران جامعه بر اساس خداباوری و حق مداری حرکت کنند و در راه خدا قدم بردارند، خداوند محبت آنها را در دل مردم جای می دهد. علی (علیه السلام) نیز به این امر اشاره دارد:

«هر که آنچه را بین او و بین خداست اصلاح کند، خداوند آنچه را بین او و بین مردم است به صلاح می آورد»

یاد خدا و توجه به او نیرویی است که همواره انسان را در لغزشگاهها و خطرات حفظ می کند. حضرت علی (علیه السلام) بدین دلیل، در دستور العمل خود به مالک اشتر فرمان می دهد:

«خداوند سبحان را با قلب و دست و زبان یاری نما؛ زیرا خدای بزرگ یاری و عزت کسی را که یاری اش کند و عزیزش بدارد تضمین کرده است»

«و مبادا خود را برای جنگ با خدا آماده سازی که تو را توانایی خشم او نبوده از بخشش و مهربانیش بی نیاز نیستی»

۱-۲- فروتنی در برابر خدا

«پس برای خدایی که تو را آفریده، فروتنی کن»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asebankafinet.ir

۱-۳ - پیروی از الگوهای ارزشمند پیامبر اسلام و ائمه (ع)

«و برگزیدن فرمان او و پیروی از آنچه در کتاب خود به آن امر فرموده از واجبات و مستحبات که کسی نیکبخت نمی شود مگر به پیروی از آنها و بدبخت نمی گردد جز به زیر بار نرفتن و تباه ساختن آنها»

«پس اگر در حکمی اختلاف پیدا کنید به خدا و رسولش رجوع نمایید، پس رجوع به خدا فرا گرفتن محکم از کتاب او می باشد و رجوع به رسول فرا گرفتن سنت او است»

۱-۴ - تسلط بر هوای نفس

حضرت مسأله مخالفت حاکم با هوای نفس و تحت کنترل داشتن آن را به مالک اشتر چنین تأکید می فرماید: «پس نیکوترین اندوخته تو باید اعمال صالح و درست باشد. هوای نفس را در اختیار گیر و از آنچه حلال نیست پرهیز؛ زیرا بخل ورزیدن به نفس خویش، آن است که در آنچه دوست دارد یا برای او خوشایند است، راه انصاف پیمایی .

«و او را امر می فرماید که نفس خود را هنگام شهوات و خواهش ها فرونشاند و هنگام سرکشی ها آن را باز دارد.»

«و بر هوا و خواهش خود مسلط باش و به نفس خویش از آنچه برایت حلال و روا نیست بخل بورز زیرا بخل به نفس، انصاف و عدل است از او در آنچه او را خوش آید یا ناخوش سازد»

تقوای مورد نظر علی علیه السلام عبارت است از این که انسان در روح خود حالت و قوتی ایجاد کند که مصونیت یابد به گونه ای که اگر وسایل و موجبات گناه و لغزش برای او فراهم شد آن حالت و ملکه روحی، او را حفظ کند و مانع شود که آلودگی پیدا کند.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

۱-۵ - توجه به نماز، مرگ، معاد و محاسبه

از دیگر مصادیق ویژگی تقوای امام، توجه مدام حاکم به مسأله اقامه نماز و انجام واجبات شرعی اوست، حاکم با تمرین عملی عبادی خود ویژگی تقوا را در خود تقویت نموده در اداره امور کشور از آن بهره گیرد. در این مورد در نامه ای به مالک اشتر چنین می گوید: «نیکوترین وقت ها و بهترین ساعات شب و روزت را برای خود و خدای خود انتخاب کن اگر چه همه وقت برای خداست، اگر نیت درست و رعیت در آسایش قرار داشته باشد. از کارهایی که به خدا اختصاص دارد و باید با اخلاص انجام دهی، انجام واجباتی است که ویژه پروردگار است پس در بخشی از شب و روز، وجود خود را به پرستش خدا اختصاص ده و آن چه تو را به خدا نزدیک می کند بی عیب و نقصان انجام ده، اگر چه دچار خستگی جسم شوی.» (بصیری، ۱۳۸۹)

بدین روی، سیاستمداران نظام اسلامی باید به گونه ای تربیت شوند که ویژگی خداابوری در قلب و روح آنان رسوخ کند تا تمام کارهایشان جهتی الهی به خود بگیرد.

۲- اخلاق رهبری

در این بخش با توجه به محتوای نامه، اخلاق رهبر حکومت را به سه قسمت تقسیم می کنیم و بطور خلاصه فقط موارد مهم آن را بیان می کنیم:

۲-۱- اخلاق اختصاصی رهبری:

الف - توانایی و سیاست

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

یکی از مهمترین ملاکهای انتخاب کارگزاران در حکومت اسلامی به نظر امام علی (علیه السلام) افزون بر ویژگیهای فردی و کمالات نفسانی، داشتن تخصص و مهارت لازم در انجام وظیفه مربوطه است. یعنی کارگزار بر اثر برخورداری از علم و دانش مورد نیاز در حوزه کاری خود، بتواند مأموریت محوله را به بهترین وجه به سرانجام برساند. (احسانی، ۱۳۸۹) امام علی (علیه السلام) در توصیه هایش به مالک می فرماید:

«ای مالک! از افراد با تجربه و با حیا از خانواده های پاک و شایسته و با سابقه در اسلام برای اداره کشور استفاده کنی»

ب - شناخت مردم

یکی دیگر از ویژگی های حاکم، شناخت دقیق مردم و حفظ اسرار و پوشاندن عیوب و کاهش دشمنی و اختلافات آن ها می باشد که حاکم با سیاست باید افراد سخن چین و عیب جو را از دیگر افراد تشخیص دهد و در این وادی گرفتار نشود. در این مورد نیز امام علیه السلام به مالک اشتر می نویسد: «از رعیت آنان را که عیب جوترند از خود دور کن، زیرا مردم عیوبی دارند که رهبر امت در پنهان داشتن آن از همه سزاوارتر است. پس مبادا آن چه بر تو پنهان است آشکار گردانی و آن چه هویداست بیوشانی که داوری در مورد آن چه از تو پنهان است با خدای جهان است پس چندان که می توانی زشتی ها را بیوشان تا آن را که دوست داری بر رعیت پوشیده ماند، خدا بر تو بیوشاند. گره هر کینه ای را در مردم بگشای و رشته هر نوع دشمنی را قطع کن و از آن چه که در نظر روشن نیست کناره بگیر. در تصدیق سخن چین شتاب مکن، زیرا سخن چین گر چه در لباس اندرز دهنده ظاهر می شود اما خیانتکار است.» پس از مصادیق زیرکی و کیاست حاکم پرهیز از سستی، رازدار مردم بودن و شناخت مردم می باشد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

ج - علم و دانش

در احادیث اسلامی همواره تأکید شده است که در انتخاب افراد به صلاحیت علمی و توانایی آنها دقت و توجه بیشتری شود و هرگز کسانی را که از نظر علمی ضعیفند و آگاهیهای لازم را ندارند بر کاری نگمارند زیرا که چنین کاری بزرگترین خیانت به جامعه اسلامی است. حضرت علی(ع) در نهج البلاغه، خطبه می فرمایند: «ای مردم همانا سزاوارترین مردم به این امر (خلافت و زمامداری) کسی است که تواناترین آنها بر اجرای امور و داناترین به فرمان خداوند در فهم مسائل باشد»

د - تجربه کاری

یکی از مؤثرترین عوامل موفقیت کارگزار و مدیر در تشکیلات و سازمان، تجربه و سابقه کاری وی می باشد. مدیر و مسئول باتجربه، بسیاری از نابسامانی های سازمان خود را سامان می دهد و بالعکس مدیر و مسئول بی تجربه و بدون سابقه، تشکیلات سازمان یافته را متلاشی و پراکنده خواهد نمود. امام علی(ع) در نامه به مالک اشتر می فرماید: «افراد با تجربه را به عنوان کارگزار انتخاب نما»

ه - شایستگی و کفایت

در آئین اسلام مسند مدیریت شایسته کسی است که قدرت استفاده از ایمان و تخصص را در مقام اجرا داشته باشد. امیرالمؤمنین در نامه به مالک اشتر، یکی از شرایط واگذاری مسئولیت ها را «کفایت» می داند و می فرماید: «ای مالک در به کارگیری کارمندان و کارگزارانی که باید زیر نظر تو کار کنند هیچ گونه واسطه و شفاعتی را نپذیر مگر شفاعت «کفایت» و امانت را»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

دیگر موارد اخلاق اخصاصی رهبر حکوکت از دیدگاه امام علی با محوریت نامه به مالک اشتر

- داشتن پشتکار و دوری از تنبلی

- تند ذهنی و داشتن حافظه قوی

- داشتن قدرت تشخیص و تجزیه و تحلیل

- بلندی همت

- استقامت در برابر مشکلات

- قاطعیت

- شجاعت

- پرهیز از خشم و غضب

- مخالف ظلم و حامی عدل و انصاف بودن

- انجام اعمال نیک

- حسن سابقه

- پاکی و صلاحیت خانوادگی

- امانتداری

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

-گذشت و پرهیز از انتقام جویی

۳- قوانین حکومت داری از دیدگاه امام علی (ع)

۳-۱- تقسیم پست ها بر اساس لیاقت و شایستگی

یکی از اهداف اساسی اسلام، برقرار کردن عدل و قسط در جامعه اسلامی است. در حکومت اسلامی، پست ها باید بر اساس شایستگی تقسیم شود و کارگزاران حکومت اسلامی از میان شایسته ترین و خدمتگزارترین افراد انتخاب شوند، کسانی که دارای فضائل و کمالات انسانی بوده و تخلق به "اخلاق الله" را آویزه گوش خود قرار دهند، افرادی که دانا، اندیشمند، امین، کاردان، توانا، با دقت و ابتکار و متواضع باشند، نیکان را دوست بدارند و از ستمگران بیزار باشند. امیرالمومنین علی علیه السلام در نامه خود به مالک توصیه می کند که شناخت خود از افراد را ملاک انتخاب آنان برای مناصب حکومتی قرار ندهد و این نکته را در نظر داشته باشد کسانی که در مصدر امور قرار می گیرند غالباً دوستان زیادی دارند که این دوستان گاهی به لباس زهد در می آیند و خود را برخوردار از اخلاق حسنه جلوه می دهند و به همین دلیل نیز امام علیه السلام به مالک توصیه می کند که بر اساس خوش بینی و اطمینان خود، معاونان خویش را انتخاب نکند. (هادیان)

حضرت علی (ع) در این خصوص خطاب به مالک می فرماید:

«پس در کارهای عمل و کارگردانان نظر و اندیشه کن و چون آنان را تجربه و آزمایش نمودی به کار وادار و آنها را به میل خود و کمک به ایشان و سرخود به کاری نفرست، زیرا به میل و سرخود کسی را به کاری گماشتن گرد آمده ایست از شاخه های ستم و نادرستی و ایشان را از آزمایش شدگان و شرم داران از خاندان های نجیب و شایسته و پیش قدم در اسلام بخواه و طمع های کمتر و اندیشه در پایان کارها را رساتر هستند»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

«آنگاه نیکوترین آنها را که بین مردم آشکار و درستکاتر آنها را که روشناس و در زبان هاشان باشد برگزین»
«و نامه‌هایت که در آنها تدبیرها و رازها بیان می کنی، تخصیص ده به کسی که در همه خوهای پسندیده از نویسندگان دیگر جامع تر باشد»
«و برای هر کاری از کارهایت رئیس و کارگردانی از نویسندگان قرار ده که بزرگی کارها او را مغلوب و ناتوان نکند و بسیاری آنها او را پریشان نسازد»

۳-۲ - مشورت

از دیدگاه علی (ع) نیز مشورت و بهره گیری از تجربیات دیگران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چنانکه آن حضرت از تجربه به عنوان علم جدید یاد کرده است و از مشورت به عنوان مهم ترین پشتیبان «و فی التجارب علم مستانف»: «لا ظهیر کالمشاوره» با توجه به اهمیت مشورت است که علی (ع) یکی از وظایف مالک اشتر را مشورت بیان کرده است. چنانچه آن حضرت مالک اشتر را به همنشینی و مذاکره با علما و حکیمان اسلامی امر می کند: «... و اکثر مدارس العلماء و مناقشه الحكماء فی تثبیت ما صلح علیه امر بلادک، و اقامه ما استقام به الناس قبلک» با دانشمندان و حکیمان، زیاد به بحث و مذاکره نشین، تا مصالح کشور را تثبیت کنی و اصول پایداری یک ملت را قوام بخشی.

نکته قابل ذکر آن است که از دیدگاه علی (ع) کارگزاران با هر کسی نباید مشورت کنند. به دلیل اینکه مشورت با برخی افراد در مسایل حکومتی نه تنها مفید نیست، بلکه زیان آور است. از این رو است که علی (ع) به مالک اشتر دستور می دهد که با علما و حکیمان متعهد مشورت کرده و از مشورت با برخی از افراد پرهیز کند. چنانکه آن حضرت فرمود: «و لا تدخلن فی مشورتک بخيلا يعدل بک عن الفضل و يعدک الفقر و لاجبانا يضعفک عن

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

الامور و لا حرصا یزین لک الشره بالجور...» با بخیل مشورت نکن زیرا از بخشش و کمک به دیگران باز می دارند و از فقر می ترسانند. همچنین با افراد ترسو مشورت نکن زیرا آنها تو را از انجام کارهای مهم باز می دارند. و نیز با افراد حریص مشورت نکن که آنها برای جمع آوری ثروت و یا کسب مقام ستمگری را در نظر تو نیک جلوه می دهند.

۳-۳ - پرهیز از شتاب در امور

از ویژگی های مهم مسئولان و مدیران سعه صدر است، که حضرت امیر در این زمینه نیز به ملک چنین می فرمایند:
«و در تصدیق و باور داشتن بدگو و سخن چین شتاب منما»

۳-۴ - طرد چاپلوس و سخن چین

یکی از مواردی که باعث لغزش مدیران می شود، سخن چینی و بدگویی سخن چینان می باشد و اگر مدیری به این سخن چینی ها اهمیت دهد و بدون توجه به صحت و سقم آنها، اقدام به تصمیم گیری نماید، ممکن است عواقب جبران ناپذیری داشته باشد. حضرت علی(ع) در این مورد می فرمایند:

«در قبول سخن بدگویان شتاب مکن که سخن چین فرینده است گرچه در جامه خیر خواهان در آید»

حضرت علی(ع) در نامه خطاب به مالک اشتر می فرمایند: «پرهیزید از خودپسندی و از شگفتی در خویش و درباره صفتی از اوصاف خود که خوشایند توست. و پرهیز از این که دلبسته آن باشی که در ستایش تو از اندازه بگذرند همانا که بهترین فرصت شیطان در این احوال است تا نیکوکاری نیکوکاران را بر باد دهد». همچنین آن حضرت در جای دیگری از همان نامه فرموده اند: «و باید کسانی نزد تو برگزیده تر باشند که بیش از همه در روی تو سخن تلخ بر زبان آورند و تو را در آنچه خدای بر دوستان خود نپسندد، کمتر یاری کنند. به اهل پرهیز و راستی

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

پیوند و آنگاه آنان را چنان پرور که در ستایش تو از اندازه نگذرند و به باطل تو را در کاری بزرگ که به تو نسبت دهند و تو آن کار را نکرده باشی، دلشاد نسازند، چه زیاده روی در ستایش، در دل خود بینی پرورد و آدمی را به تکبر در آورد»

۳-۵ - مهربانی با مردم

حضرت در نامه به مالک اشتر می فرمایند: «مهربانی و خوش رفتاری و نیکویی با رعیت را در دل خود جای ده و مبدا نسبت به ایشان جانور درنده بوده خوردنشان را غنیمت دانی که آنان دو دسته اند: یا با تو برادر دینی اند و یا در آفرینش مانند تو هستند»

«و هرگز از بخشش و گذشت پشیمان و به کیفر شاد مباش»

«و رسیدگی کن به یتیمان و پیران سالخورده که چاره‌ای ندارند»

«پس از خدا بترس، از خدا بترس درباره دسته زیر دستان در مانده و بیچاره و بی چیز و نیازمند و گرفتار در سختی و رنجوری و ناتوانی»

و در جای دیگر به مالک می فرمایند: «پر و بالت را برای رعیت بگستران، با مردم گشاده روی فروتن باش»...

۳-۶ - سخاوت و بخشش گری

«و هرگز از بخشش و گذشت پشیمان و به کیفر شاد مباش»

این نکته نیز حائز اهمیت است که مردم به مقتضای طبع بشری و آمال و آرزوهایشان، هرگاه به آنچه که می خواهند نائل نشوند، معمولاً مجریان حکومت را مسئول محرومیت‌ها و ناکامی‌های خود می‌پندارند و آنان را مقصر

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

می شناسند و گمان می کنند وظیفه حکومت است که همه خواست های آنان را جامه عمل بپوشاند و برآورده سازد و هنگامی که با برآورده نشدن تمام خواسته هایشان مواجه می شوند، نسبت به حکومت و مجریان آن عداوت و کینه و دشمنی پیدا می کنند و بدین وسیله پایه های حکومت تضعیف می شود. و در اینجا وظیفه حاکم است که اگر چه نمی تواند به همه خواست های مردم جامه عمل بپوشاند اما با گره گشایی و پیروی از اخلاق اسلامی، مردم را با کمبودها آشنا سازد و در صدد جلب رضایت مردم برآید. و با همین حکمت و فلسفه، امام علیه السلام از مالک می خواهد که با مردم رابطه برقرار کند و از آنها فاصله نگیرد، و احتجاج حاکم از مردم را باعث گمراهی و بی اطلاعی او از حقایق جامعه و ایجاد شک و تردید و بی اعتمادی در جامعه می داند و می فرماید: «مبادا مدت طولانی از مردم فاصله بگیری، زیرا احتجاج حکام از مردم خود نوعی تنگنا و باعث بی اطلاعی از حقایق است و باعث بی اطلاعی مردم از واقعیت جریان کارها می شود، و این حالت عدم آگاهی موجب تلبیس حق و باطل و درشت و کوچک جلوه یافتن امور بزرگ، و بزرگ جلوه گر شدن مطالب ناچیز و کوچک می گردد.»

«و آنچه می بخشی به خوشرویی ببخش»

۳-۷ - خوش بینی نسبت به دیگران

خوش بینی نسبت به مردم باعث می شود تا مدیران با مهر و سعه صدر بیشتر با مردم رفتار نمایند و سخت گیری بی مورد ننمایند. امام علی (ع) در نامه ۵۳ به جناب مالک اشتر می فرماید: «هیچ عاملی بهتر و قوی تر از نیکی به رعیت و سبک ساختن هزینه های آنان و ترک تحمیل بر دوش آنان نیست پس باید در این باب کار کنی که خوش بینی به رعیت را بدست آوری.» سپس در ادامه می فرماید: «زیرا خوش بینی رنج بسیار را از تو دور می سازد.»

۳-۸ - عیب پوشی و پرهیز از عیب جویی

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

امام علی (ع) در نامه به مالک اشتر می فرمایند: «و باید که دورترین افراد رعیت از تو و دشمن ترین آنان در نزد تو، کسی باشد که بیش از دیگران عیبجوی مردم است. زیرا در مردم عیب هایی است و والی از هر کس دیگر به پوشیدن آنها سزاوارتر است. از عیب های مردم آنچه از نظرت پنهان است، مخواه که آشکار شود، زیرا آنچه بر عهده توست، پاکیزه ساختن چیزهایی است که بر تو آشکار است و خداست که بر آنچه از نظرت پوشیده است، داوری کند. تا توانی عیب های دیگران را بپوشان، تا خداوند عیب های تو را که خواهی از رعیت مستور بماند، بپوشاند. و از مردم گره هر کینه ای را بگشای و از دل بیرون کن و رشته هر عداوت را بگسل» .

۳-۹ - پرهیز از منت گذاری و امتیاز بر مردم

«و پرهیز از اینکه بر رعیت به نیکی که می کنی منت گذاری یا کاری که انجام می دهی بیش از آنچه هست در نظر آری، زیرا منت نهادن احسان را بی نتیجه می گرداند و کار را بیش از آنچه هست پنداشتن، نور حق را می زداید»

«و باید نیکویی که درباره آنان نموده و آنها را به آن توانا ساخته ای نزد تو بزرگ نیاید»

«و پرهیز از آنکه چیزی را به خود مخصوص داری که بهره همه مردم در آن یکسان است»

۳-۱۰ - محبت و دلسوزی نسبت به فقرا

امام علی (علیه السلام)، هم خود یار و مددکار فقرا و محرومان بود و هم افرادی را با این ویژگی پرورش داد. دستورات آن حضرت به مجریان و مدیران ارشد حکومت در آن روز، حاکی از اهتمام ایشان به فقرستیزی و تأمین اجتماعی است؛ چنان که خطاب به مالک می فرماید:

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asebankafinet.ir

«ای مالک! درباره طبقه پایین از مردم جامعه، که چاره ای ندارند و در فقر و تنگ دستی زندگی می کنند، خدا را فراموش نکن. آنها عبارتند از: بینوایان، نیازمندان، گرفتاران و زمین گیر شدگان. آنچه را که خداوند از حق خود درباره ایشان دستور داده رعایت کن و برای آنان قسمتی از بیت المال و سهمی از غنایم خالص اسلامی هر شهر در نظر بگیر»

از این توصیه علی (علیه السلام) به مالک نسبت به فقرزدایی از جامعه بر می آید که حمایت از فقرا و نیازمندان به عنوان یک اصل در حکومت اسلامی مطرح است و برای تحقق آن، باید تلاش کرد: زیرا فقر و کمبود اقتصادی عامل بروز بسیاری از مشکلات، از جمله فساد اخلاقی و ناامنی در جامعه است.

۳-۱۱ - فروتنی و تواضع حاکم نسبت به مردم

حاکم اسلامی در دید امام علی علیه السلام باید نسبت به مقامش حالت امانت دار، و در برابر مردم فروتنی و تواضع داشته باشد. در این مورد به مالک اشتر می فرماید: «پرهیز که خود را در بزرگی همانند خداوند پنداری و در شکوه خداوندی همانند او دانی زیرا خداوند هر سرکشی را خوار می سازد...» در جای دیگر به مالک می نویسد: «اگر با مقام و قدرتی که داری، دچار تکبر یا خودبزرگی بینی شدی به بزرگی حکومت پروردگار که برتر از تو است بنگر که تو را از سرکشی نجات می دهد»

۳-۱۲ - صداقت با مردم و قانون مداری با آن ها

امام علی علیه السلام در سیره عملی و نظری خود تأکید داشتند حاکم باید با صراحت و صداقت با مردم برخورد نماید و براساس همین اخلاق سیاسی بود که چون آن حضرت زمام امور را در دست گرفت در نخستین خطبه حکومتی خود به مردم فرمود: «پیمان من بدانچه می گویم در گرو است و به درستی گفتارم متعهد و متکلفم»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

در نامه خود به مالک اشتر می فرماید: «و هر گاه رعیت بر تو بدگمان گردد، عذر خویش را آشکارا با آنان در میان بگذار و با این کار از بدگمانی نجاتشان ده، که این کار ریاضتی برای خودسازی تو و مهربانی کردن نسبت به رعیت است و این پوزش خواهی تو آنان را به حق وای دارد.»

۳-۱۳ - پرهیز از فاصله گرفتن از مردم و تشریفات

«و پاره‌ای از وقت خود را برای نیازمندان از خود قرارده که در آن وقت خویشان را برای ایشان آماده ساخته، در مجلس عمومی بنشین»

همچنین امام علی(ع) می فرماید:

«مبادا غیبت تو در میان مردم زیاد شود»

شریف رضی آورده است:

«و چون دهقانان انبار هنگام رفتن امام علی(ع) به شام او را دیدند برای وی پیاده شدند و پیشاپیش دویدند، فرمود این چه کار بود که کردید، گفتند عادت است که داریم و بدان امیران خود را بزرگ می شماریم. فرمود به خدا که امیران شما از این کار سودی نبردند و شما در دنیایتان خود را بدان به رنج می افکنید و در آخرتتان بدبخت می شوید و چه زیانبار است رنجی که کیفر در پی آن است و چه سودمند است آسایشی که با آن از آتش در امان است»

۳-۱۴ - گذشت و پرهیز از انتقام جویی

«از مردم گره هر کینه را بگشا و از خود رشته هر انتقام و بازخواستی را جدا کن»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

۳-۱۵ - دیر خشم بودن

کسانی که دارای مقام و منصب هستند هر لحظه ممکنست که نیروی خشمشان طغیان کند و آنان را از حالت طبیعی و اعتدال خارج نماید و با کارکنان با حالت خشم و غضب برخورد کنند و پیش آمدهای ناگواری رخ دهد که هم برای فرد و هم برای سازمان و جامعه مضر باشد. لذا لازمست که صاحبان مقام و منصب و مدیران دارای قدرت تسلط بر خشم و کظم غیظ باشند. امیرالمؤمنین (ع) در نامه به مالک اشتر فرموده اند: «آن کس را فرمانده لشکریان نما که از همه در علم و بردباری بالاتر باشد و از کسانی باشد که خشم او را فرانگیرد و به زودی از جای خود بدر نرود»

«هنگام افروختگی خشم و تیزی سرکشی و حمله با دست و تندی و زشتگویی زبانت، بر خود مسلط باش»
«و به خشمی که می توانی مرتکب نشوی شتاب منما، مگو من مأمورم و امر می کنم پس باید فرمان مرا بپذیرند و این روش سبب فساد و خرابی دل و ضعف و سستی دین و تغییر و زوال نعمت ها گردد»

۳-۱۶ - مبارزه با مظاهر فساد در جامعه

امیرالمؤمنین علی علیه السلام، در جمله «فَانْمَا عَلَیْكَ تَطْهِیرُ مَا ظَهَرَ لَکَ»؛ مالک را به مبارزه با مظاهر فساد و آلودگی و جلوگیری از فحشا و منکرات در جامعه فرامی خواند، دشمن همواره می خواهد با از بین بردن عفت و پاکدامنی و اشاعه فساد در جوامع اعم از اسلامی و حتی غیراسلامی، ملت های مستضعف را از روح پاکی و معنویت جدا ساخته و آنان را چنان آلوده کند و به "از خود بیگانگی" و فساد بکشاند تا سرانجام در عمق منجلاب دست های آلوده استعمار فرو روند.

۴ - قوانین حکومت داری و خویشاوندان

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

متأسفانه یکی از مشکلاتی که در سیستم های اداری شاهد آن هستیم ناشی از یکسری ارتباطات خانوادگی است که در بسیاری موارد موجب ضایع شدن حقوق دیگران یا محروم شدن آنها از یکسری امور می شود. آنچه که مادر سیستم اداری از آن به عنوان «پارتی بازی» یاد می کنیم و متأسفانه موج شدیدی از نارضایتی ها را با خود همیشه به دنبال دارد. حضرت علی علیه السلام با نهایت دقت و صرافت به این موضوع نیز توجه فرموده و در این زمینه نیز، در این نامه در مورد نزدیکان و خویشاوندان به مالک می فرماید: «همانا زمامداران را خواص و نزدیکانی است که خودخواه و چپاولگرند، و در معاملات انصاف ندارند. ریشه ی ستمکاریشان را با بریدن اسباب آن بخشکان، و به هیچ کدام از اطرافیان و خویشاوندانت زمین را واگذار مکن و به گونه ای با آنان رفتار کن که قراردادی به سودشان منعقد نگردد که به مردم زیان رساند... حق را به صاحب حق، هر کس که باشد، نزدیک یا دور پرداز و در این کار شکیا باش و این شکیبایی را به حساب خدا بگذار، گرچه اجرای حق مشکلاتی برای نزدیکانت فراهم آورد، تحمل سنگینی آن را با یاد قیامت بر خود هموار ساز، زیرا تحمل آن پسندیده است»

۵ - شناخت اقشار گوناگون اجتماعی

از دیگر مصادیق علم حاکم وقوانین حکومت داری را باید شناخت جامع حاکم از دنیای زمان خود و مسائل آن و تخصص های مختلفی دانست که در اقشار جامعه نیاز می باشد؛ تخصص هایی که مردم آن ها را آموزش می بینند و باید برای بهتر اداره کردن حکومت، به طور متعادل و مناسب از آن ها استفاده گردد. در این مورد امام علیه السلام به مالک اشتر می فرماید: «ای مالک بدان که مردم از گروه های گوناگونی می باشند که اصلاح هر یک جز با دیگری امکان ندارد و هیچ یک از گروه ها از گروه دیگری بی نیاز نیست. از آن قشرها، لشکریان خدا و نویسندگان عمومی و خصوصی، قضات دادگستری، کارگزاران عدل و نظم اجتماعی، جزیه دهندگان، پرداخت کنندگان مالیات، تجار و بازرگانان، صاحبان صنعت و پیشه وران و نیز طبقه پایین جامعه یعنی نیازمندان و مستمندان می باشند که خداوند

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

برای هر یک سهمی مقرر داشته و مقدار واجب آن را در قرآن و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم تعیین کرده که پیمانی از طرف خداست و نگهداری آن بر ما لازم است.

پس سپاهیان به فرمان خدا پناهگاه استوار رعیت و زینت و وقار زمامداران، شکوه دین و راه های امنیت کشورند. امر مردم جز با سپاهیان استوار نگردد و پایداری سپاهیان جز با خراج و مالیات رعیت انجام نمی شود... سپس سپاهیان و مردم جز با گروه سوم نمی توانند پایدار باشند و آن قضات و کارگزاران دولت و نویسندگان حکومتند که قراردادهای و معاملات را استوار می کنند و آن چه را که به سود مسلمانان است فراهم می آورند و در کارهای عمومی و خصوصی مورد اعتمادند و گروه های یاد شده بدون بازرگانان و صاحبان صنایع نمی توانند دوام بیاورند زیرا آنان وسایل زندگی را فراهم می آورند و در بازار عرضه می کنند و بسیاری از وسایل زندگی را با دست خود می سازند که از توان دیگران خارج است. قشر دیگر، طبقه پایین نیازمندان و مستمندانند که باید به آن ها بخشش و یاری کرد».

از عبارات فوق لزوم شناخت و توجه حاکم به تمام تخصص ها، شناخت کارایی آن ها و به کارگیری آن ها مستفاد می گردد که می توان جزو بخشی از علم حاکم تلقی نمود. (بصیری، ۱۳۸۹)

حضرت در مورد نظامیان این چنین به مالک سفارش می فرمایند که: « برای فرماندهی سپاه کسی را برگزین که خیرخواهی او برای خدا و امام تو بیشتر، و دامن او پاکتر، شکیبایی او برتر باشد. از کسانی که دیر به خشم می آید و عذر پذیرتر باشد و بر ناتوان رحمت آورد، و با قدرتمندان با قدرت برخورد کند، درشتی او را به تجاوز نکشاند، و ناتوانی او را از حرکت باز ندارد. سپس در نظامیان با خانواده های ریشه دار، دارای شخصیت حساب شده، خاندانی پارسا، دارای سوابق نیکو و درخشان که دلاور و سلحشور و بلند نظرند، روابط نزدیک برقرار کن ... پس آرزوهای

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

سپاهیان را برآور و همواره از آنان ستایش کن و کارهای مهمی که انجام داده اند برشمار، زیرا یادآوری کارهای ارزشمند آنان، شجاعان را بر می انگیزاند و ترسوها را به تلاش وا می دارد» .

از آن جا که رهبر نمی تواند همه کارهای حکومت را شخصا انجام دهد به افراد مورد اعتماد، که به عنوان واسطه کارها را انجام دهند نیاز دارد و او باید بر آن ها نظارت مستمر داشته باشد. این افراد باید مؤمن و متقی کامل و دارای خصوصیات تخصصی اجرایی نیز باشند. امام علیه السلام در این رابطه به مالک اشتر می گوید: «... برای هر یک از کارهایت سرپرستی که بزرگی کار بر او چیرگی نیابد و فراوانی کار او را درمانده نسازد، بگمار و بدان که هر گاه در کار نویسنده گان و منشیان تو کمبودی وجود داشته باشد که تویی خبر باشی خطرات آن دامنگیر تو خواهد بود» .

امام علیه السلام در مورد انتخاب قاضی نیز چنین توصیه می نمایند: «... سپس از میان مردم، برترین فرد نزد خود را برای قضاوت انتخاب کن کسانی که مراجعه فراوان، آن ها را به ستوه نیاورد و برخورد مخالفان با یکدیگر او را خشمناک نسازد، در اشتباهاتش پافشاری نکند و بازگشت به حق پس از آگاهی برای او دشوار نباشد» ...

امام علیه السلام برای انتخاب کارمندان و منشیان توصیه های مشابه و کنترل و نظارت آشکار و پنهان حاکم بر آن ها را مطرح می نمایند و می فرمایند: «سپس در امور کارمندان بیندیش و پس از آزمایش به کارشان بگمار و بامیل شخصی و بدون مشورت با دیگران آنان را به کارهای مختلف وادار نکن، زیرا نوعی ستمگری و خیانت است. کارگزاران دولتی را از میان مردمی با تجربه و با حیا از خاندان های پاکیزه و با تقوا که در مسلمانی سابقه درخشانی دارند، انتخاب کن. زیرا اخلاق آنان گرمی تر و آبرویشان محفوظ تر و طمع ورزیشان کمتر و آینده نگری آنان بیشتر است... سپس رفتار کارگزاران را بررسی کن و جاسوسانی راستگو و وفایه بر آنان بگمار که مراقبت و بازرسی پنهانی تو از کار آنان، سبب امانتداری و مهربانی با رعیت خواهد شد» .

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

و در مورد نویسندگان می فرماید: «سپس در امور نویسندگان و منشیان به درستی بیندیش و کارهایت را به بهترین آنان واگذار کن و نامه های محرمانه را، که در بردارنده سیاست ها و اسرار تو است، از میان نویسندگان به کسی واگذار که صالح تر از دیگران باشد کسی که گرامی داشتن او را به تجاوز و سرکشی نکشاند تا در حضور دیگران با تو مخالفت کند و در رساندن نامه کاغزارانت به تو و رساندن پاسخ های تو به آنان کوتاهی نکند» .

حضرت در مورد رسیدگی به محرومان و مستضعفان نیز به مالک این چنین سفارش می فرماید: «سپس خدا را! خدا را! در خصوص طبقات پایین و محروم جامعه که هیچ چاره ای ندارند ... پس برای خدا پاسدار حقی باش که خداوند برای این طبقه معین فرموده است ... مبادا سرمستی حکومت تو را از رسیدگی به آنان باز دارد که هرگز انجام کارهای فراوان و مهم عذری برای ترک مسوولیت های کوچکتر نخواهد بود. همواره در فکر مشکلات آنان باش و از آنان روی بر مگردان، به ویژه امور کسانی را از آنان بیشتر رسیدگی کن که از کوچکی به چشم نمی آیند و دیگران آنان را کوچک می شمارند و کمتر به تو دسترسی دارند»

از سوی دیگر حضرت در مورد مالیات دهندگان نیز می فرماید: «مالیات و بیت المال را به گونه ای واری کن که به صلاح مالیات دهندگان باشد، زیرا بهبودی (امور) مالیات و مالیات دهندگان، عامل اصلاح امور دیگر اقشار جامعه است و تا امور مالیات دهندگان اصلاح نشود کار دیگران نیز سامان نخواهد گرفت زیرا همه مردم نان خور مالیات و مالیات دهندگانند. باید تلاش تو در آبادانی زمین، بیشتر از جمع آوری خراج باشد که خراج جز با آبادانی فراهم نمی گردد و آن کسی که بخواهد خراج را بدون آبادانی مزارع به دست آورد شهرها را خراب و بندگان را نابود می سازد و حکومتش جز اندک مدتی دوام نمی آورد»

بنابراین از دیدگاه امام علیه السلام یک حاکم لازم است بهترین کار گزاران سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ... را برگزیند و نظارت مستقیم و غیرمستقیم بر آنان و ارزیابی دائم از عملکرد آن ها داشته باشد تا موفق گردد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

۶- روش تصمیم گیری مدیران در مسائل مختلف

امام علی(ع) در نامه ۵۳ خود به مالک به نقل از فیض الاسلام موارد زیر را برای ویژگی های مدیران به عنوان تصمیم گیرندگان میان کرده اند :

۶-۱ - شناسایی وضع و شرایط موجود

در این مرحله مدیر باید از وضعیت و موقعیت سازمان تحت امر خود دائماً اطلاع داشته باشد و آنچه که اهمیت دارد را مشخص سازد. آنچه که امام علی(ع) در این مرحله به آن توجه دارند، نقش خود مدیر در کسب اطلاعات از وضعیت موجود و مسئله یابی می باشد. یعنی با استفاده از تجربه خود از راههای غیر رسمی و نه رسمی به بررسی وضع سازمان پردازد و به وجود مسئله ای پی ببرد. حضرت علی(ع) درباره انجام دادن هر کاری در زمان خود می فرمایند:

«پس هر چیز را به جای خود بگذار و هر کاری را در وقت آن انجام ده»

۶-۲ - ارائه راه حل های مختلف

بعد از اینکه مدیر در قسمت نخست با تعیین هدف ها و بررسی وضع موجود، مشکل و مسئله ای را مورد شناسایی قرار داد و پی به وجود شرایط نامطلوب سازمان برد، وظیفه او ایجاب می کند تا در حل آن مشکل بکوشد. از ابعاد مختلف ممکن است راهکارهایی را مشخص سازد یا به تنهایی به آن دسترسی پیدا کند، یا با مشورت مشاوران و اعضای سیستم جهت حل این مسئله به آن برسد. حضرت علی(ع) در این مرحله به مشورت با دانایان اشاره می کنند و می فرمایند:

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

«و درباره استوار ساختن آنچه کار شهرهای تو را منظم می گرداند و بر پا داشتن آنچه مردم پیش از تو برپا داشته بودند، بسیار با دانشمندان مذاکره و با راستگویان و درست کرداران گفتگو کن» .

سفارش حضرت علی(ع) به هم نشینی با حکما به خاطر افزون دامنه علم و حکمت مدیر است تا در مواقع حساس تصمیم گیری از اطلاعات و دانش بیشتری برخوردار باشد.

۳-۶ - ارزیابی راه حل ها و گزینش بهترین ها

در این مرحله مدیر موظف است از بین انبوه راهکارهای ارائه شده جهت حل مسئله یکی را انتخاب کند، اما اینکه با چه ملاکی دست به چنین انتخابی بزند به عوامل متعددی بستگی دارد. در این مرحله امام علی(ع) خطاب به مالک به بیان معیار جهت انتخاب یک گزینه پرداخته اند و با توجه به نظام ارزشی اسلام که مبتنی بر خدا محوری و حق طلبی است می فرمایند که باید توجه مدیر به حق محوری و حق مداری باشد و در نامه ۵۳ خطاب به مالک اشاره می کنند که باید توجه تو به گسترش عدالت و حق مداری باشد.

۴-۶ - اجرا و پیگیری

بعد از اینکه با ملاک های مشخص شده یک گزینه انتخاب شد، نوبت به اجرای آن می رسد. نکاتی که مدیر باید در این مرحله مورد توجه قرار دهد عبارت است از:

الف - اجرا فوری باشد.

حضرت علی(ع) در این مورد می فرمایند:

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

«و بترس از شتابزدگی به کارها پیش از رسیدن هنگام آنها یا دنبال گیری و سخت کوشی در آنها هنگام دسترسی به آنها یا از ستیزگی در آنها وقتی که سررشته ناپیدا باشد یا از سستی در آنها چون در دسترس آید»

ب - مجریان خوبی انتخاب کند.

امام علی (ع) خطاب به مالک می فرماید:

«پس از آن در حال نویسنده گانت بنگر و بهترین ایشان را به کارهایت بگمار»

ج - نظارت همه جانبه داشته باشد تا بتواند پاداش دقیق و مناسب بدهد.

«پس در کارهایشان کاوش و رسیدگی کن»

«و در کار خراج به صلاح خراج دهندگان کنجکاو کن»

د - جهت نظارت و ارزیابی کار مجریان، نمایندگان ویژه داشته باشد.

امام علی (ع) در این خصوص می فرماید:

«پس در کارهایشان کاوش و رسیدگی کن و بازرس های راستکار و وفادار بر آنان بگمار»

ه - مجازات فرد خاطی و خیانتکار

حضرت امیر (ع) در این خصوص می فرماید:

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

«و خود را از یاران دور دار و اگر یکی از ایشان به خیانت و نادرستی دستش را بیالاید و خبرهای باز رسانت به خیانت او گرو آید به گواهی همان خبرها اکتفا کن، پس باید او را کیفر بدنی بدهی و او را به کردارش بگیری»

و- اگر تصمیم غلطی گرفته بود باید از مردم عذر خواهی کند.

حضرت علی (ع) می فرمایند:

«و اگر رعیت به تو گمان ستمگری را بردند، عذر و دلیل را برای ایشان آشکار کن و گمانهای آنها را با آشکار کردن از خویشان دور نما.» (سیادت، ۱۳۸۵)

بحث و بررسی و نتیجه گیری

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

در نهایت با مطالعه این نامه نتیجه می گیریم که حضرت علی علیه السلام در این نامه تمام شرایط لازم را برای کارگزار یک جامعه اسلامی مطرح نموده اند که بهترین معیارها برای گزینش کارگزاران در زمان حال خواهد بود. هر چند بهترین حاکم امام معصوم علیه السلام است که ویژگی های او از طریق خدا برای او پدید آمده و با ارتباط دائم با آن منبع، به بهترین وجه می تواند به اداره حکومت اقدام نماید، ولی در زمان غیبت امام علیه السلام فردی می تواند جانشین او در این منصب گردد که بیش ترین ویژگی های معصوم در او تجلی عملی یافته باشد. مجموع ویژگی های مطرح شده در این نامه، از دید امام علی علیه السلام عمده ترین صفات برای حاکم است گرچه شاید بتوان ویژگی های دیگری از میان مجموعه مباحث و عملکرد ایشان به آن ها افزود. پس ما با در دست داشتن منابع این چنین ارزشمند می توانیم با نهایت قدرت در راه اصلاح سیستم گزینش افراد در جامعه گام برداریم و تمام تلاش خود را برای ساختن ایران اسلامی فراهم آوریم.

«امروز آشکارترین و روشن ترین حقایق اسلامی به وسیله بخشی از مدعیان اسلام در کشورهای اسلامی نادیده گرفته می شود. امروز همان روز است که شعارهای یکسان است، اما جهت گیری ها به شدت مغایر یکدیگر است. امروز شرایطی مشابه شرایط دوران حکومت امیرالمومنین علیه السلام است. پس روزگار نهج البلاغه است. امروز می شود از دیدگاه دقیق و نافذ امیرالمومنین علیه السلام به واقعیت های جهان و جامعه نگاه کرد و بسیاری از حقایق را دید و شناخت و علاج آن را پیدا کرد. لذا امروز از همیشه به نهج البلاغه محتاج تریم، زیرا ما امروز در همان شرایط قرار داریم.» (بیانات مقام معظم رهبری، ص ۲۳-۲۵)

امید است علما و اندیشمندان مسلمان و نیز رسانه های گروهی جامعه اسلامی، در این شرایط حساس زمانی که بیش از هر زمان، عطش پذیرش معارف اسلامی، در همه کشورها مشهود است، به تلاش بیشتری پرداخته و نهج البلاغه را با توجه به مسائل و مشکلات و نیازهای جامعه امروز مطالعه و بررسی کرده، راه عمل و درمان دردها را از این کتاب

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

شفابخش بیابند و ابعاد معارف آن را برای جوانان مطرح نمایند تا نسل آینده بیش از پیش به جامعه مطلوب حضرت امیر علیه السلام نزدیک شوند.

منابع:

کتاب:

- ۱ - دلشاد تهرانی؛ مصطفی، دولت آفتاب، اندیشه سیاسی و سیره حکومتی امام علی(ع)، تهران، انتشارات دریا، ۱۳۷۹
- ۲ - ذاکری؛ علی اکبر، مدیریت و سیاست، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰
- ۳ - فاضل لنکرانی؛ محمد، آیین کشورداری از دیدگاه امام علی علیه السلام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ هفتم، ۱۳۷۹
- ۴ - نهج البلاغه؛ ترجمه محمد دشتی، موسسه فرهنگی تحقیقاتی امیرالمومنین، تابستان ۱۳۸۴، نامه ۵۳
- ۵ - نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۹۹۶-۹۹۵

مقالات:

- ۱ - بصیری؛ محمدعلی، ویژگی های حاکم در سیره نظری و عملی امام علی(ع)، مجله هنری دینی، شماره ۹، ۱۳۸۹

این فایل فقط برای مشاهده می باشد برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این تحقیق با قیمت ده هزار تومان به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید .

www.asemankafinet.ir

- ۲ -رحمانی؛ محمد، ملاک های گزینش کارگزاران در حکومت علوی، مجله حکومت اسلامی، ۱۸، ۱۳۷۹:۲۱۴
- ۳ -سیادت؛ سید علی، بررسی ویژگی های مدیران و مهمترین راهکارهای اجرایی در ایجاد انگیزه و کارایی در کارکنان از دیدگاه امام علی(ع)، دانشکده علوم انسانی، سال ۱۴، شماره ۶۰، ۱۳۸۵
- ۴ -قسمتی از بیانات مقام معظم رهبری؛ مباحث و مقالات کنگره بین المللی نهج البلاغه، بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۶۸
- ۵ -نصیری؛ علی، سیره سیاسی امام علی علیه السلام، مجله حکومت اسلامی، ۳۱، ۱۳۸۴:۱۵۷

سایت ها:

- ۱ -آقاجانی؛ آرش، تبیین ویژگی های مدیران از دیدگاه حضرت علی(ع)
- ۲ -احسانی؛ محمد، معیارهای انتخاب کارگزاران در سیره ی امام علی(ع)
- ۳ -جعفری؛ محمدتقی، سیاست و علی(ع)
- ۴ -ذاکری؛ علی اکبر، اصلاح ساختار اداری در حکومت علوی
- ۵ -هادیان؛ الهه، اصول و شیوه های حکومت اسلامی در آینه کلام امام علی(ع)
- ۶- ویکی اهل بیت